

(८) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र व कायदे

- १) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र
- २) समाजकार्याच्या संबंधित मानसशास्त्र / शिक्षणशास्त्र
- ३) समाजकार्याच्या संबंधित अर्थशास्त्र

१) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र

- १) a) व्यक्तीला स्वयंनियंत्रणेची धडे देण्यास कुटुंबातून सुरुवात होते.
b) कायद्याला अधिकाराचा आधार असतो
c) सामाजिक मान्यता असे पर्यंतच नितीमुल्ये टिकून राहतात.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी नाही
- 1) (a) The family begins to teach the individuals the lessons of self control
(b) Law is based on authority
(c) Moral values survive as long as there is social acceptance
Which of the statement(s) given above is/are incorrect ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (b) and (c) 4) None of the above

- २) a) मूल्ये ही वर्तनविषयक मानदंड असतात.
b) मूल्ये ही वर्तनाविषयीची सर्वसामान्य स्वरूपाची मार्गदर्शक तत्त्वे असतात.
c) समान मूल्ये हीच कोणत्याही समाजातील सामाजिक एकात्मतेचा खराखुरा आधार असतात.
वरीलपैकी कोणती विधान/विधाने चुकीचे आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (c) २) (b) आणि (c) ३) वरीलपैकी सर्व ४) वरीलपैकी नाही
- 2) (a) Values are standards of behaviour.
(b) Values are also general guidelines for behaviour.
(c) Common values are the real basis of social integrity in any society.
Which of the statement(s) given above is/are incorrect ?
1) Only (c) 2) (b) and (c) 3) All of the above 4) None of the above

- ३) a) सामाजिकीकरण ही एक अध्ययन प्रक्रिया आहे.
b) सामाजिकीकरण प्रक्रियेत व्यक्तीकडून संस्कृतीचे संपादन होणे.
c) सामाजिकरणामुळे व्यक्तीत सामाजिक भूमिका वाढविण्याची क्षमता निर्माण होते.
वरीलपैकी कोणती विधान/विधाने चुकीचे आहे/आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) यापैकी नाही

- 3) (a) Socialization is a learning process
(b) Culture is acquired by the individual through the process of socialization.
(c) Socialization develops the ability of an individual to play a social Role.
Which of the statement(s) given above is/are incorrect ?
1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a), (b) and (c) 4) None of the above
- ४) खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने योग्य आहे/आहेत ?
a) प्रसारमाध्यमे समाजीकरणाचे प्रभावी माध्यम आहे.
b) प्रसारमाध्यमांमध्ये माहितीचा साठा असतो त्याला ज्ञानाची जोड दिल्यास मूल्यसंवर्धन घडू शकते.
c) लोकशाहीचा दूसरा स्तंभ प्रसारमाध्यमे आहेत.
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) २) (b) आणि (c) ३) (a) आणि (c) ४) वरीलपैकी सर्व
- 4) Which of the following statement/s is/are correct ?
a) The media is an effective means of socialization.
b) The media has a storage of information, adding knowledge to it can add value.
c) The second pillar of democracy is the media.
Answer Options : .
1) (a) and (b) 2) (b) and (c) 3) (a) and (c) 4) All of the above
- ५) आदिवासींना खालीलपैकी कोणकोणत्या नावाने संबोधले जाते ?
a) वन्यजाती b) गिरीजन c) अनुसूचित जमाती d) मूल निवासी
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b) आणि (d) २) (c) आणि (d) ३) (b) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व
- 5) Tribals are referred to by which of the following names ?
(a) Vanyejati (b) Girijan
(c) Scheduled Tribes (a) Mulnivashi
Answer Options :
1) (a), (b) and (d) 2) (c) and (d) 3) (b) and (d) 4) All of the above
- ६) a) ज्या साधनांद्वारे समाजाचे सभासद समाजाची नियमने पाळावीत म्हणून एकमेकांना उद्धृत करण्याचा प्रयत्न करतात त्याला सामाजिक नियंत्रण म्हणतात.
b) सामाजिक समूहाच्या अपेक्षांनुसार होणारे वर्तन म्हणजे अनुचालन होय.
c) समूहाच्या किंवा समाजाच्या सामाजिक नियमनांचा भंग करणारे वर्तन म्हणजे विचलन होय.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (a) आणि (c) ४) वरीलपैकी सर्व
- 6) a) Social control is the means by which members of a society attempt to induce each other to comply with the society's norms.
b) Behaviour that is in accord with the expectations of social groups.
c) Deviance is behaviour that violates the social norms of group or society.
Which of the statement(s) given above is/are **correct**?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a) and (c) 4) All of the above

- ७) खालील विधाने विचारात घ्या :
- सामाजिक नियमने ही वर्तनाविषयीचे आदर्श असतात.
 - सामाजिक नियमने अमूर्त असतात.
 - सामाजिक नियमने व्यक्तीचे वर्तन नियंत्रित ठेवतात.
 - सामाजिक नियमने ही व्यक्ती वर्तनाविषयीच्या समूहाच्या अपेक्षा असतात.
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहे/आहेत ?
- १) फक्त d २) b आणि d ३) वरील सर्व ४) वरीलपैकी नाही
- 7) Consider the following statements :
- Social norms are ideals about behaviour.
 - Social norms are abstract.
 - Social norms control the behaviour of individuals.
 - Social norms are the group's expectation about individuals behaviour.
- Which of the statement(s) given above is/are incorrect ?
- 1) Only d 2) b and d 3) All of the above 4) None of the above
- ८) खालील विधाने विचारात घ्या :
- एमाईल डरखीमने समान मूल्यांचे सामाजिक ऐक्यभावाच्या दृष्टीने असलेले महत्त्व स्पष्ट केले.
 - टॉलकॉट पार्सनसच्या मते समाजव्यवस्थेचा मुख्य आधार हा 'समान मूल्ये आणि नियमने' हाच असतो.
- वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त a २) फक्त b ३) वरील सर्व ४) वरीलपैकी नाही
- 8) Consider the following statements :
- Emile Durkheim explained the importance of shared values in terms of social solidarity.
 - According to Talcott Parsons, the main basis of social system is 'equal values and norms'.
- Which of the statement(s) given above is/are correct ?
- 1) Only a (2) Only b 3) All of the above 4) None of the above
- ९) खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
- ज्या प्रक्रियेद्वारा त्याच्या किंवा तिच्या संस्कृतीत योग्य मानले जाणारे वर्तनप्रकार आणि नियमने व्यक्ती शिकून घेते आणि त्याचा अवलंब करते, त्या प्रक्रियेला सामाजिकीकरण असे म्हणतात.
 - सामाजिकीकरणात व्यक्ती संस्कृतीतील विविध नियमने, मूल्ये व वर्तनप्रकार आत्मसात करते.
 - सामाजिक नियंत्रणाचे एक प्रभावी साधन म्हणून सामाजिकीकरणाकडे पाहिले जाते.
- पर्यायी उत्तरे :**
- १) फक्त c २) b आणि c ३) a,b आणि c ४) वरीलपैकी नाही
- 9) Which of the following statement(s) is/are correct ?
- Socialization is the process by which an individual learns and adopts the behaviour patterns and norms considered appropriate in his or her culture.
 - In socialization, an individual acquires various norms, values and behaviour patterns of the culture.
 - Socialization is seen as an effective tool of social control.
- Answer options :**
- 1) Only c 2) b and c 3) a,b and c 4) None of the above

- १०) सामाजिकीकरणाचे खालीलपैकी कोणते उद्दिष्ट्ये आहे/आहेत ?
- शिस्तीचे संस्कार करणे.
 - आकांक्षा रुजविणे व आदर्शाची जोपासना करणे.
 - सामाजिक भूमिकांचे शिक्षण देणे.
 - कौशल्यच शिकविणे

पर्यायी उत्तरे :

- १) a आणि c २) b,c आणि d ३) a,b,c आणि d ४) वरीलपैकी नाही
- 10) Which of the following is/are the objective(s) of socialization ?

- To inculcate discipline
- To instill aspirations and cultivating ideals
- To teach social roles
- To teach skills

Answer options :

- 1) a and c 2) b,c and d 3) a,b,c and d 4) None of the above

- ११) खालीलपैकी कोणती विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

- सामाजिक मूल्यांचे शिक्षण देण्याचे व संस्कृती सातत्य टिकविण्याचे प्राथमिक कार्य कुटुंबाद्वारे होते.
- श्रम संस्काराचे महत्त्व महात्मा गांधी यांनी सांगितले.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात मूल्य शिक्षणास विशेष महत्त्व प्राप्त झाले आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) a आणि b २) फक्त b ३) फक्त a ४) वरीलपैकी नाही
- 11) Which of the following statements(s) is/are correct ?

- The primary function of teaching the social values and maintaining culture continuity is through family.
- Mahatma Gandhi emphasized the importance of labour culture.
- Value education has gained special importance in the National Education Policy.

Answer options :

- 1) a and b 2) Only b 3) Only a 4) None of the above

- १२) खालील विधाने विचारात घ्या :

- मूल्ये हीच वर्तन विषयक नियमांचे वा सामाजिक नियमांचे आधार असतात.
- मूल्ये ही व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्त्वाचा भाग बनलेली असतात.
- कोणत्याही समाजाची मूल्ये ही संघटित स्वरूपात असतात व परस्पर संबंधित मूल्यांची मिळूनच मूल्य व्यवस्था बनलेली असते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?

- १) a आणि b २) a,b आणि c ३) फक्त c ४) b आणि c

- 12) Consider the following statements :

- Values are the basis of behavioral norms or social norms.
- Values are part of a person's personality.
- Values in any society are organized and a value system is made up of inter related values.

Which of the following statement(s) is/are correct ?

- 1) a and b 2) a,b and c 3) only c 4) b and c

- १३) 'डेमोग्राफी' हा शब्द प्रथम खालीलपैकी कोणी वापरला ?
१) गिलार्ड २) ऑगस्ट कॉम्ट ३) कार्ल मार्क्स ४) स्टेन फोर्ड
- 13) Who among the following first coined the term 'Demography' ?
1) Guillard 2) August Comte 3) Karl Marx 4) Sten Ford
- १४) वृद्धांच्या अभ्यासासाठीच्या स्वतंत्र शास्त्राला खालीलपैकी कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
१) जेरोन्टॉलॉजी २) जेरियाट्रिक ३) अँथ्रोपोलॉजी ४) बेप्हीसिल सायन्स
- 14) Which of the following is known as the independent Science for the study of old age ?
1) Gerontology 2) Geriatric 3) Anthropology 4) Behavioural Science
- १५) आदिवासी समाजाला खालीलपैकी कोणत्या नावाने ओळखले जाते ?
a) मूळ निवासी b) वन्य जाती c) गिरिजन d) अनुसूचित जमाती
वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (a),(b) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व
- 15) Tribal Community is known by which of the following name(s) ?
(a) Aboriginal (b) Vanya Jati (c) Girijan (d) Scheduled Tribes
Which of the option(s) given above is/are correct ?
1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a), (b) and (d) 4) All of the above
- १६) a) समाजीकरण ही सामान्यतः सतत चालणारी प्रक्रिया आहे.
b) समाजीकरणाच्या प्रक्रियेत व्यक्ती स्वतःच्या संस्कृतीतील विविध नियमने, मूल्ये, वर्तन प्रकार, अभिवृत्ती, श्रद्धा व कौशल्य आत्मसात करते.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a) आणि (b) ४) वरीलपैकी नाही
- 16) (a) Socialization is usually a continuous process.
(b) In the process of socialization, the person assumes values, behaviour pattern, ' attitudes, beliefs and skills by various rules of their own culture.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only(a) 2) Only(b) 3) (a) and (b) 4) None of the above
- १७) सामाजीकरणाची खालीलपैकी कोणती उद्दिष्टे आहेत ?
a) शिस्तीचे संस्कार करणे व आकांक्षा रुजविणे. b) सामाजिक भूमिकांचे शिक्षण देणे व कौशल्य शिकविणे.
c) कुटुंब, शाळा व समवयस्कांचा समूह असणे. d) प्रसार माध्यमे
- पर्यायी उत्तरे :**
१) (a) आणि (b) २) (a), (b) आणि (c) ३) (a), (b) आणि (d) ४) सर्व पर्याय बरोबर आहेत.
- 17) Which of the following are the objectives of socialization ?
(a) To inculcate discipline and instill aspirations (b) Teaching social role and skilln
(c) Having family, school and group of peers (d) The Media
- Answer Options :**
1) (a) and (b) 2) (a), (b) and (c) 3) (a), (b) and (d) 4) All options are correct

१८) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहेत ?

- मूल्ये हे बरोबर आणि चूक यातील निवाडा करण्याची व्यक्तीच्या क्षमतांचा पाया आहे.
- नैतिकता ही विशेष आणि संदर्भिय नियम असतात जे व्यक्तीचे वर्तन नियमित करतात.
- नीती तत्त्वे ही आपल्या सद्विचारांचे वाहन आहे.
- प्रमाणक हे विशिष्ट परिस्थितीत स्वीकारार्ह कृती आणि उचित वर्तन करण्यासाठी विशेष मार्गदर्शक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (b) आणि (d) २) (a), (b) आणि (d) ३) (b) आणि (c) ४) (a), (b), (c) आणि (d)

18) Which of the following statement(s) are correct ?

- Values are the foundation of a person's ability to judge between right and wrong.
- Morals are specific and context-driven rules that govern a person's behaviour.
- Ethics are the vehicle to our morals.
- Norm is a specific guide to action, for acceptable and appropriate behaviour in a particular situation.

Answer Options :

- 1) (b) and (d) 2) (a), (b) and (d) 3) (b) and (c) 4) (a), (b), (c) and (d)

१९) नितीशास्त्रावरील भारतीय रचना आणि त्याची वैशिष्ट्ये यांच्या जोड्या जुळवा.

रचना (I)

- नितीवाक्यामरतम
- नितीकल्पतरु
- नितीसतकाम
- कमंडकिया नितीसारा

वैशिष्ट्ये (II)

- भारतवृहरीचे नितीशास्त्रावरील शंभरावे चरण
- इ.स. ७०० - ७५० मधील संस्कृत काम
- राज्यनिती शास्त्राचे माधुर्य
- राजा भोजचे विशेष गुणदर्शन

पर्यायी उत्तरे :

(a) (b) (c) (d)

- (i) (ii) (iii) (iv)
- (iv) (iii) (ii) (i)
- (ii) (i) (iv) (iii)
- (iii) (iv) (i) (ii)

19) Match the following between Indian Text of ethics and their feature

Text (I)

- Nitivakyamratam
- Nitikalpataru
- Nitsatakam
- Kamandakiya Nitisara

Feature (II)

- Bhartraharis hundred verses on ethics
- A Sanskrit work belonging to C. 700 - 750 CE
- Nectar of Science of Polity
- Attributed to King Bhoja

Answer Options :

(a) (b) (c) (d)

- (i) (ii) (iii) (iv)
- (iv) (iii) (ii) (i)
- (ii) (i) (iv) (iii)
- (iii) (iv) (i) (ii)

20) भारतातील खालीलपैकी कोणत्या जमातीमध्ये कूल संघटना/कूल संस्था आढळतात ?

- १) संधाल जमातीत २) भिल्ल जमातीत ३) गोंड जमातीत ४) कोलाम जमातीत

- 20) Which Tribal Community has Heredity (lineage) Organization in India?
1) Santhal Tribe 2) Bhull Tribe 3) Gond Tribe 4) Colam Tribe
- २१) खालीलपैकी कोणता सामाजिक नियमनांचा महत्त्वाचा प्रकार आहे?
१) लोकाचार २) कुटुंब ३) विवाह ४) वरीलपैकी एकही नाही
- 21) Which of the following is the key type of Social Norms?
1) Folkways 2) Family 3) Marriage 4) None of the above
- २२) खालीलपैकी कोणता एक पर्याय **अचूक** आहे.
"मी कोण आहे?" या प्रश्नात कोणत्या मूल्याचा गर्भितार्थ आहे?
a) वैश्विक मूल्ये b) सांस्कृतिक मूल्ये c) वैयक्तिक मूल्ये d) सामाजिक मूल्ये
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) फक्त (c) ४) फक्त (d)
- 22) Which one of the following is a **correct** option?
The question "Who I am?" Connates which value?
a) Universal Vlaues b) Cultural Values c) Individual Vlaues d) Social Values
The question "Who I am?"
Answer Options :
1) (a) only 2) (b) only 3) (c) only 4) (d) only
- २३) मूल्ये म्हणजे :
a) मूल्ये ही वर्तन विषयक मानदंड असतात.
b) एखादी गोष्ट चांगली की वाईट हे ठरविण्याचे निकष.
c) भावना, कल्पना, व्यक्ती व समूह इत्यादींचे मूल्याच्या आधारे मूल्यमापन
d) मूल्यानुसार व्यक्ती ध्येय ठरविते आणि आपले व इतरांचे मूल्यमापन करते.
वरीलपैकी काणते विधान/विधाने **चुकीची** आहे/आहेत?
१) फक्त (c) २) (b) आणि (c) ३) (a), (b) आणि (d) ४) वरीलपैकी नाही
- 23) Values means :
a) Values are standards of behaviour.
b) To decide the criteria of good or bad thinks.
c) Evaluation is done according to values the emotions, imagination, person and society etc.
d) A person decides his/her goals and evaluates other as per values.
Which of the above statement(s) is/are **incorrect**?
1) Only (c) 2) (b) and (c) 3) (a), (b) and (d) 4) None of the above
- २४) मूल्यांचे महत्त्व :
a) सामाजिक नियंत्रण ठेवण्यास मदत. b) मूल्यांमुळे समाजात एकात्मता निर्माण होते.
c) विचलनात्मक वर्तनापासून व्यक्ती दूर राहतात. d) प्रसंगानुरूप व्यक्तीचे वर्तन कसे असावे हे मूल्यांमुळे निश्चित होते.
वरीलपैकी कोणती विधान/विधाने चुकीचे आहे ?
१) केवळ (a) २) (a) आणि (b) ३) (b),(c) आणि (d) ४) वरीलपैकी नाही

24) Importance of values :

- To help in social control.
- Values create community integration
- The person remains away from devious behaviour
- The values are determined by the context of how a person behaves.

Which of the statement(s) given above is/are **incorrect**?

- Only (a)
- (a) and (b)
- (b), (c) and (d)
- None of the above

२५) समाजशास्त्रीय दृष्टिकोनातून शिक्षणाचे कार्य काय ? योग्य पर्याय निवडा.

- चांगल्या परंपरांचा स्वीकार करणे.
- रचनात्मक व विधायक कार्य करणे.
- समाज नियंत्रण साधणे.
- सामाजिक परिवर्तन घडवून आणणे.

पर्यायी उत्तरे :

- फक्त विधान (d) योग्य आहे.
- फक्त विधाने (a) व (b) बरोबर आहेत.
- फक्त विधाने (a), (b) व (c) बरोबर आहेत.
- सर्व विधाने बरोबर आहेत.

25) What is the functions of Education from Sociological views? Select **correct** alternative.

- To accept good traditions.
- To function in constructive and constitutive way.
- To achieve social control.
- To bring about social change.

Answer options :

- Only statement (d) is correct
- Only statement (a) and (b) are correct
- Only statement (a), (b) and (c) are correct
- All Statement are correct

२६) "कुटुंब जसे पूर्वी होते तसेच आजदेखील आहे परंतु त्याचबरोबर आज जे कुटुंब आहे ते पूर्वी नव्हते" हे वक्तव्य कोणी केले आहे ?

- डॉ. ईरावती कर्वे
- डॉ. डी. एन. मजुमदार
- डॉ. सुधाताई काळदाते
- जी. एस. घुर्ये

26) "Family is still what it was and at the same time it was not what it is", who said this statement?

- Dr. Irawati Karve
- Dr. D. N. Majumdar
- Dr. Sudhatai Kaldate
- G. S. Ghurye

२७) जागतिकीकरणाच्या काळात बदलणारी सामाजिक नियमने आणि मूल्ये यावर भाष्य करणारे "Contemporary India - a Sociological View" या इंग्रजी पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?

- अमर्त्य सेन
- रामचंद्र गुहा
- सतीश देशपांडे
- टी. के. ओमेन

27) Who is the author of the book "Contemporary India - a Sociological View" which comments on the changing social norms and values in the wake of globalisation?

- Amartya Sen
- Ramchandra Guha
- Satish Deshpande
- T. K. Oomen

२८) ओल्ड अँड अलोन (Old and Alone) हा ग्रंथ यांनी लिहिलेला आहे.

- हर्टन आणि लेस्ली
- सेल्डन बेकन
- डॉ. डरफी
- जेरेमी टनस्टॉल

28) The book entitled "Old and Alone" is written by.....

- Horton and Leslie
- Seldon Bacon
- Dr. Durfee
- Jeremy Tunstall

२९) संघटनेच्या मानवी संबंध सिद्धांताचे घटक आहेत.

- a) व्यक्ती b) अनौपचारिक संघटन c) सहभागी व्यवस्थापन d) संघटनेची तत्त्वे

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a), (b) आणि (d) पर्याय योग्य आहेत. २) (c) आणि (d) पर्याय योग्य आहेत
३) (b) आणि (d) पर्याय योग्य आहेत. ४) (a), (b) आणि (c) पर्याय योग्य आहेत.

29) The Human Relations Theory of organization has the elements :

- a) The Individual b) Informal organization
c) Participative management d) Principles of organization

Answer Options :

- 1) (a), (b) and (d) options are correct 2) (c) and (d) options are correct
3) (b) and (d) options are correct 4) (a), (b) and (c) options are correct

३०) समाजातील विविध घटकाकडून व्यक्तीचे समाजीकरण केले जाते. त्यांना समाजीकरणाची माध्यमे असे म्हणतात. त्यापैकी-

- a) कुटुंब b) शाळा c) समवयस्क मित्र d) जनसंपर्क माध्यमे

वरीलपैकी कोणता/कोणते पर्याय चुकीचा आहे/आहेत ?

- १) फक्त (d) २) फक्त (b) ३) वरील सर्व ४) वरीलपैकी नाही

30) An individuals socialization is undertaken by various ways in the society. They are called as agencies of socialization. Among them :

- a) Family b) School c) Peer group d) Means of communication

Which of the above option(s) is/are incorrect ?

- 1) Only (d) 2) Only (b) 3) All the above 4) None of the above

२) समाजकार्याच्या संबंधित मानसशास्त्र / शिक्षणशास्त्र

१) खालील जोड्या जुळवा :

शिकण्याची अक्षमता

अर्थ

- a) अफॅसिया i) लिहिण्यात अडचण
b) डिस्लेक्सिया ii) मोजण्यात अडचण
c) डिस्ग्राफिया iii) वाचण्यात अडचण
d) अकॅल्कुलिया iv) भाषा समजण्यात किंवा वापरण्यात अडचण

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
3)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
4)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)

1) Match the following pairs :

Learning Disabilities

- (a) Aphasia
(b) Dyslexia
(c) Dysgraphia
(d) Acalculia

Meaning

- i) difficulty in writing
ii) difficulty in counting
iii) difficulty in reading
iv) difficulty in understanding or using language

Answer Options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
2)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
3)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
4)	(iii)	(ii)	(iv)	(i)

2) मॉटिसरी पद्धती मध्ये बालकाच्या चा विकास हे पहिले तत्त्व आहे.

- a) व्यक्तीमत्त्व b) मानसिक c) सृजनशील d) स्वयंशिक्षण

पर्यायी उत्तरे :

- १) (b) २) (a) आणि (b) ३) (a) ४) (d)

2) In Montessorie method development of child is the first principle.

- (a) Personality (b) Mental (c) Creative (d) Self education

Answer Options :

- 1) (b) 2) (a) and (b) 3) (a) 4) (d)

3) a) शरीर आणि आत्म्याच्या संवेदनक्षमतेनुसार त्यांना परिपूर्णता देणए म्हणजे शिक्षण

b) नैसर्गिक शिक्षणाच्या माध्यमातून अवयवांचा उत्स्फूर्त विकास म्हणजे शिक्षण.

c) शिक्षण ही एक प्रयोगशाळा आहे जेथे तत्त्वज्ञानाचे भेद भक्कम बनतात आणि तपासले जातात.

d) माझ्या मते शिक्षण म्हणजे प्रशिक्षण जे बालकांमधील सद्गुणांच्या प्रथम अंतःप्रेरणेसाठी दिले जाते.

वरीलपैकी कोणती विधाने प्लेटोने केली आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) २) (c) आणि (d) ३) (b) आणि (d) ४) (a) आणि (d)

3) (a) Education is giving the body and soul all the perfection of which they are susceptible.

(b) Education means spontaneous development of our organs through media of the education of Nature.

(c) Education is the laboratory where philosophical distinctions become concrete and are tasted.

(d) I mean by education the training which is given to the first instincts of virtue in the children.

Which of the above statements are made by Plato ?

- 1) (a) and (b) 2) (c) and (d) 3) (b) and (d) 4) a) and (d)

४) शिक्षणातून साध्य होणारे मानव संसाधन विकासाचे घटक कोणते ?

a) मानवी संसाधन उत्पादकतेत वाढ

b) व्यावसायिक व प्रादेशिक गतिशिलतेत वाढ

c) कारक कौशल्य व वैचारिक कौशल्यात वाढ

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) २) (a) आणि (b) ३) (a) आणि (c) ४) (a), (b) आणि (c)

- 4) Which are the factors of Human Resources Development achieved through Education?
a) Increase in human resources productivity
b) Increase in professional and regional dynamic
c) Increase in skills and conceptual skills

Answer Options :

- 1) Only (a) 2) (a) and (b) 3) (a) and (c) 4) (a), (b) and (c)

- ५) मूलभूत साक्षरता व अंक साक्षरतेवर भर देण्यासाठी शाळा खालीलपैकी काय करेल ?

अ. 'भाषा आठवडे' व 'गणित आठवडे' यांचे नियोजन

ब. शालेय सभा चालविणे.

क. नियमित 'भाषा मेळावा' आणि 'गणित मेळावा' भरविणे.

ड. ग्रंथालयाच्या जवळपास आठवडी उपक्रम चालविणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ २) अ, ब, क आणि ड ३) ब ४) अ आणि क

- 5) To focus on fundamental literacy and numeracy what will school do from the following ?

a. Plan for 'language weeks' and 'mathematics weeks'.

b. Conduct school assemblies.

c. Arrange regular 'language melas' and 'mathematics melas'.

d. Conduct weekly activities around the library.

Answer options :

- 1) a 2) a,b,c and d 3) b 4) a and c

- ६) प्लेटोच्या पुढीलपैकी कोणत्या पुस्तकांमध्ये त्यांचे शैक्षणिक विचार समाविष्ट आहेत ?

१) गॉर्जिएस आणि फिडो (Gorgias and Phaedo)

२) सोफिस्ट आणि लायासिस (Sophist and Lycis)

३) लॉज आणि रिपब्लिक (Laws and Republic)

४) परमेनाइड्स आणि प्रोटेगोरस (Parmenides and Protagoras)

- 6) Which of the following books of Plato consists of his educational thoughts ?

1) Gorgias and Phaedo

2) Sophist and Lycis

3) Laws and Republic 4) Parmenides and Protagoras

- ७) अध्ययनाचे चार स्तंभ ने सुचविले.

१) युनिसेफ

२) एनसीईआरटी

३) एनसीटीई

४) युनेस्को

- 7) The Four Pillars of learning are suggested by

1) UNICEF

2) NCERT

3) NCTE

4) UNESCO

- ८) संपूर्ण साक्षरतेचे ध्येय गाठण्यासाठी अपारंपारिक दूरस्थ शिक्षणाचा मार्ग म्हणजे

a) तांत्रिक शिक्षण

b) खाजगी शिक्षण

c) ई-अध्ययन

d) मुक्त-शिक्षण

पर्यायी उत्तर :

१) (a), (b) व (c)

२) (b) व (c)

३) फक्त (c)

४) फक्त (d)

- 8) To achieve goal of total literacy way of non conventional distance education means
- a) Technological education b) Private education
c) E-learning d) Open education
- Answer options :**
- 1) (a), (b) and (c) 2) (b) and (c) 3) only (c) 4) only (d)
- ९) ट्विटरचा वापर साठी केला जातो.
- १) गुप्त माहितीचे आदान प्रदान २) इलेक्ट्रॉनिक मेळ
३) आंतरव्यक्ती संज्ञापन ४) मोठ्या सामाजिक समूहाशी संज्ञापन
- 9) Twitter is used to
- 1) communicate confidential information 2) electronic mail
3) interpersonal communication 4) communicate big social group
- १०) मुले व मुली यांच्या बौद्धिक अथवा मानसशास्त्रीय (मानसिक) क्षमतेत कोणताही फरक नसतो, दोहोंमधील शारीरिक फरक फारसा महत्त्वाचा नाही असे समितीने स्पष्ट केले.
- १) डॉ. कोठारी २) डॉ. रेड्डी
३) श्रीमती हंसा मेहता ४) श्री. एम. भक्तवत्सलम
- 10) There is no difference between intellectual or psychological capabilities in boys and girls, physiological difference is not important among them, is stated by
- 1) Dr. Kothari 2) Dr. Reddi
3) Smt. Hansa Mehta 4) Shri M. Bhaktvatsalam
- ११) 'अभावात्मक शिक्षण (निगेटिव्ह एज्युकेशन)' कोणत्या विचारवंताशी संबंधित आहे ?
- १) प्लेटो २) रूसो ३) स्वामी विवेकानंद ४) महात्मा गांधी
- 11) 'Negative education' is associated with which thinker ?
- 1) Plato 2) Rousseau 3) Swami Vivekanand 4) Mahatma Gandhi
- १२) 'अनुभवांचे पुनःसंयोजन म्हणजे शिक्षण होय' असे कोणी म्हटले ?
- १) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज २) जॉन ड्युई ३) रविंद्रनाथ टागोर ४) रूसो
- 12) Who said, 'Education is a reconstruction of experiences' ?
- 1) Rashtrasant Tukadoji Maharaj 2) John Dewey
3) Rabindranath Tagore 4) Rousseau
- १३) "धर्म म्हणजे मनुष्यातील दैवी अंशाची अभिव्यक्ती" व "शिक्षण म्हणजे मनुष्यातील पूर्णत्वाची अभिव्यक्ती", असे
- ने स्पष्ट केले.
- १) महात्मा गांधी २) विनोबा भावे ३) विवेकानंद ४) रविंद्रनाथ टागोर
- 13) "Religion is the manifestation of the divinity already in man" and "Education is the manifestation of perfection in man" is stated by
- 1) Mahatma Gandhi 2) Vinoba Bhave 3) Vivekanand 4) Rabindranath Tagore

१४) स्वामी विवेकानंद आणि रविंद्रनाथ टागोर यांच्या शैक्षणिक विचारांचा अभ्यास केला असता खालीलपैकी कोणत्या बाबतीत त्यांच्या विचारात साम्य आढळते ?

a) चारित्र्य निर्मिती	b) शिक्षण आणि जीवन यांचा संबंध
c) शिक्षण योजना	d) अध्ययन अध्यापन पद्धती
e) शिक्षण म्हणजे आत्मानुभूती	f) नैसर्गिक विकास व स्वातंत्र्य
g) निसर्ग सान्निध्य	

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (b), (c) आणि (d)	२) (c), (d), (e) आणि (f)
३) (b), (e), (f) आणि (g)	४) (d), (e), (f) आणि (g)

14) While Studying the Educational views of Swami Vivekanand and Rabindranath Tagore which of their following views are similar?

a) Character Formation	b) Relationship between Education and Life
c) Education Scheme	d) Teaching Learning Method
e) Education means self realization	f) Natural Development and freedom
g) Proximity to Nature	

Answer Options :

- 1) (a), (b), (c) and (d) 2) (c), (d), (e) and (f) 3) (b), (e), (f) and (g) 4) (d), (e), (f) and (g)

१५) विद्यार्थ्यांची जी कालमापन चाचणी घेतली जाते. त्या संदर्भात पुढील कोणते विधाने **बरोबर** आहेत ?

- a) प्रामुख्याने दहावीत असलेल्या विद्यार्थ्यांची कालमापन चाचणी घेतली जाते.
b) विद्यार्थ्यांला करिअर कोणत्या क्षेत्रात करायचे याचे मार्गदर्शन करते.
c) विद्यार्थ्यांच्या क्षमता नेमक्या कोणत्या अभ्यासक्रमात आहेत हे समजते.
d) विद्यार्थ्यांमधील गुणवत्ता आणि विकास यावर लक्ष केंद्रित करते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

- १) केवळ (a) २) केवळ (b) ३) (a), (b) आणि (d) ४) वरील सर्व

15) Which of the following statements are true regarding aptitude test of the student ?

- a) Mostly aptitude test taken for both class students.
b) To guide the students to choose the correct career.
c) To understand the abilities of the students in the appropriate curriculum.
d) To focus on the quality and development of the students.

Which of the statement(s) given above is/are correct?

- 1) only (a) 2) only (b) 3) (a), (b) and (d) 4) All above

१६) खालीलपैकी अवधानाची वैशिष्ट्ये कोणती ?

- अ. निद्रा अवस्थेत देखील अवधान प्रक्रिया सुरु असते.
ब. अवधान एका वेळी एकाच बाबीवर केंद्रित होते.
क. लहान मुलांचे अवधान एकाच बाबीवर दीर्घकाळ टिकून राहते.
ड. अभिरुची म्हणजे सुप्त अवधान.
इ. उच्च बुद्धिमान मुलांचे अवधान चांगले असते.

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, क, इ २) क, ड, इ ३) ब आणि ड ४) अ, ब, क, ड आणि इ

- 16) Which of the following are the characteristics of attention ?
A. Attention process is continue while sleeping also.
B. Attention focuses on a single thing at a time.
C. Children's attention concentrates on a single thing for long period of time.
D. Interest is a dormant attention.
E. Highly intelligent children have good attention.

Answer options :

- 1) A,C,E 2) C,D,E 3) B and D 4) A,B,C, D and E

- १७) एखादा अध्ययनार्थी परीक्षेत अनुत्तीर्ण झाला तर त्या अध्ययनार्थ्याच्या घरची स्थिती, वातावरण, मित्रपरिवार, शाळा, शाळेतील त्याचे वर्तन, मिळालेले मार्गदर्शन, अध्ययनार्थ्याच्या सवयी, वृत्ती, अभ्यासपद्धती, आकलन क्षमता, बुद्धी यांच्या आधारे घडलेल्या घटनेचा अन्वय लावण्याचा प्रयत्न विविध अंगांनी केला जातो. ही विचारपद्धती कोणती ?

- १) केंद्रानुगामी विचारपद्धती २) केंद्रापसारी विचारपद्धती ३) सर्जनशील विचारपद्धती ४) चिकित्सक विचारपद्धती

- 17) If a student fails in an examination, then his home situation, environment, friends and family, school, his behaviour in school, guidance received, student's habits, attitude, method of study, comprehension, intelligence are assumptions made to interpret the incident by various ways. Which is this way of thinking ?

- 1) Convergent thinking 2) Divergent thinking
3) Creative thinking 4) Critical thinking

- १८) अध्ययनासंदर्भात दिलेल्या खालील दोन वाक्यासंदर्भात योग्य निर्णय घ्या.

वाक्य I : मानवांच्या प्रतिक्रिया क्रियांना अध्ययन म्हणतात.

वाक्य II : सराव किंवा प्रशिक्षणाने कायम स्वरूपाचे वर्तन बदल म्हणजे अध्ययन होय.

- १) वाक्य I आणि II दोन्ही बरोबर आहेत २) वाक्य I बरोबर आणि II चुकीचे आहे
३) वाक्य I आणि II दोन्ही चुकीचे आहेत ४) वाक्य I चुकीचे आणि II बरोबर आहे

- 18) Take proper decision regarding following two statements given on learning.

Statement I : Learning means reflective activities of a person.

Statement II : Learning means permanent change in the behaviour through training and practice.

Answer options :

- 1) Statements I and II both are correct 2) Statement I is correct and II is wrong
3) Statements I and II both are wrong 4) Statement I is wrong and II is correct

- १९) 'अनुभवांचे पुनःसंयोजन म्हणजे शिक्षण होय' असे कोणी म्हटले ?

- १) राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज २) जॉन ड्युई ३) रविंद्रनाथ टागोर ४) रूसो

- 19) Who said, 'Education is a reconstruction of experiences' ?

- 1) Rashtrasant Tukadoji Maharaj 2) John Dewey
3) Rabindranath Tagore 4) Rousseau

- २०) 'अभावात्मक शिक्षण (निगेटिव्ह एज्युकेशन)' कोणत्या विचारवंताशी संबंधित आहे ?

- १) प्लेटो २) रूसो ३) स्वामी विवेकानंद ४) महात्मा गांधी

- 20) 'Negative education' is associated with which thinker ?

- 1) Plato 2) Rousseau 3) Swami Vivekanand 4) Mahatma Gandhi

- २१) प्लेटोच्या पुढीलपैकी कोणत्या पुस्तकांमध्ये त्यांचे शैक्षणिक विचार समाविष्ट आहेत ?
१) गॉर्जिएस आणि फिडो (Gorgias and Phaedo)
२) सोफिस्ट आणि लायासिस (Sophist and Lysis)
३) लॉज आणि रिपब्लिक (Laws and Republic)
४) परमेनाइड्स आणि प्रोटेगोरस (Parmenides and Protagoras)
- 21) Which of the following books of Plato consists of his educational thoughts ?
1) Gorgias and Phaedo
2) Sophist and Lysis
3) Laws and Republic
4) Parmenides and Protagoras
- २२) शिक्षणाच्या कोणत्या स्तरावरील किमान अध्ययन पातळी ठरविण्यासाठी शासनाने समिती गठित केली होती ?
१) प्राथमिक शिक्षण २) माध्यमिक शिक्षण ३) उच्च माध्यमिक शिक्षण ४) उच्च शिक्षण
- 22) At which level of education has the Government constituted a committee to decide the minimum level of learning ?
1) Primary Education
2) Secondary Education
3) Higher Secondary Education
4) Higher Education
- २३) "धर्म म्हणजे मनुष्यातील दैवी अंशाची अभिव्यक्ती" व "शिक्षण म्हणजे मनुष्यातील पूर्णत्वाची अभिव्यक्ती", असे
ने स्पष्ट केले.
१) महात्मा गांधी २) विनोबा भावे ३) विवेकानंद ४) रविंद्रनाथ टागोर
- 23) "Religion is the manifestation of the divinity already in man" and "Education is the manifestation of perfection in man" is stated by
1) Mahatma GandM 2) Vinoba Bhave 3) Vivekanand 4) Rabindranath Tagore
- २४) a) अपेक्षित वर्तन प्रकारांशी संबंधित अशी मानदंड स्वरूपी सामान्यीकरणे म्हणजे सामाजिक नियमने होत.
b) वर्तनावर काही मर्यादा घालणारा, मनात बाळगलेला अमूर्त आदर्श म्हणजे नियमन होय.
c) व्यक्तींच्या वर्तनविषयक समूहाच्या अपेक्षा म्हणजे नियमन होय.
वरीलपैकी कोणता पर्याय बरोबर आहे/आहेत ?
१) केवळ (a) २) केवळ (b) ३) (a) आणि (c) ४) वरीलपैकी सर्व
- 24) a) Norms are standardized generalizations concerning expected modes of behaviour.
b) A norm is an abstract pattern, held in the mind, that sets certain limits for behaviour.
c) A norm is a group expectation of behaviour.
Which of the option(s) given above is/are **correct**?
1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a) and (c) 4) All of the above
- २५) खालीलपैकी कशांमुळे भारतीय प्रसारमाध्यमांना मूल्ये व नीतितत्त्वे जोपासण्यासाठी बळकटी मिळेल ?
a) मुद्रित व दृकश्राव्य माध्यमांनी आचारसंहितेचे पालन करावे.
b) जाहिराती आणि प्रायोजिक कार्यक्रमांची विशेष आचारसंहिता तयार करावी.
c) नैतिक मूल्ये पालनासाठी पोषक वातावरण तयार करावे.
d) कार्पोरेट उद्योगांसाठी सामाजिक जबाबदारी बरोबरच नैतिक मूल्यांचे पालन करावे.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?
१) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) (a), (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी सर्व

- 25) Which of the following strengthen/s Indian Media to Promote Values and Ethical Principles?
- To follow the code of conduct through printed and audiovisual media.
 - Special code of conduct for advertisements and sponsored programs should be prepared.
 - Create a healthy environment to follow ethical values.
 - Follow the social responsibility as well as ethical values for corporate businesses.

Which of the statement(s) given above is/are **correct**?

- 1) Only (a) 2) Only (b) 3) (a), (b) and (c) 4) All of the above

- २६) अध्यापनाच्या तंत्रविज्ञानानुसार अध्यापनाच्या क्रमगत तीन पायऱ्या कोणत्या ?

- प्रारंभिक वर्तन - अंतिम वर्तन - अध्यापन अध्ययन प्रक्रिया.
- अध्यापन अध्ययन प्रक्रिया - अंतिम वर्तन - प्रारंभिक वर्तन.
- प्रारंभिक वर्तन - अध्यापन अध्ययन प्रक्रिया - अंतिम वर्तन.
- (१), (२), (३) पैकी नाही.

- 26) What are the three sequential steps of teaching as per Technology of Teaching?

- Initial behaviour - Final behaviour - Teaching learning process.
- Teaching learning process - Final behaviour - Initial behaviour.
- Initial behaviour - Teaching learning process - Final behaviour.
- None of (1), (2), (3)

- २७) विद्यार्थ्यांची जी कालमापन चाचणी घेतली जाते. त्या संदर्भात पुढील कोणते विधाने **बरोबर** आहेत ?

- प्रामुख्याने दहावीत असलेल्या विद्यार्थ्यांची कालमापन चाचणी घेतली जाते.
- विद्यार्थ्यांला करिअर कोणत्या क्षेत्रात करायचे याचे मार्गदर्शन करते.
- विद्यार्थ्यांच्या क्षमता नेमक्या कोणत्या अभ्यासक्रमात आहेत हे समजते.
- विद्यार्थ्यांमधील गुणवत्ता आणि विकास यावर लक्ष केंद्रित करते.

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

- १) केवळ (a) २) केवळ (b) ३) (a), (b) आणि (d) ४) वरील सर्व

- 27) Which of the following statements are true regarding aptitude test of the student ?

- Mostly aptitude test taken for 10th class students.
- To guide the students to choose the correct career.
- To understand the abilities of the students in the appropriate curriculum.
- To focus on the quality and development of the students.

Which of the statement(s) given above is/are correct?

- 1) only (a) 2) only (b) 3) (a), (b) and (d) 4) All above

- २८) मूल्ये शिक्षणाचे महत्त्व :

- व्यक्तीचे चारित्र्य घडविण्यासाठी
- वृत्ती विकासासाठी
- मानवी वर्तनाला नवीन वळण देण्यासाठी
- विविधता असलेल्या देशात राष्ट्रीय एकात्मता साधण्यासाठी

वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीचे** आहे/आहेत ?

- १) फक्त (b) २) (a) आणि (b) ३) (a), (b) आणि (d) ४) (c) आणि (d)

- 28) Importance of value education :
- To develop the character of a person
 - For attitude development
 - To provide new direction to human behaviour
 - To achieve national integration in a country with diversity

Which of the above statement(s) is/are incorrect ?

- 1) only (b) 2) (a) and (b) 3) (a), (b) and (d) 4) (c) and (d)

३) समाजकार्याच्या संबंधित अर्थशास्त्र

- १) देशातील कौशल्याधिष्ठित कामगारांच्या मागणी व पुरवठ्याची जुळवणी करणाऱ्या प्रवेश द्वाराचे कार्य कोण करेल ?
- श्रम बाजार माहिती प्रणाली
 - राष्ट्रीय व्यावसायिक प्रशिक्षण परिषद
 - राष्ट्रीय कौशल्य संशोधन विभाग
 - राष्ट्रीय कौशल्य विकास सहकार
- 1) Who will act as A portal for matching the demand and supply of skilled workforce in the country?
- Labour Market Information System
 - National Council of Vocational Training
 - National Skill Research Division
 - National Skill Development Co-operation

- २) पुढील विधानांपैकी कोणती बरोबर आहे/त ?
- २१ व्या शतकात आर्थिक विकास घडवून आणण्यात नैसर्गिक संसाधने महत्त्वाची ठरतात.
 - मानव संसाधन विकासात शिक्षण व आरोग्य विकास आवश्यक ठरतो.

पर्यायी उत्तरे :

- फक्त (a)
- फक्त (b)
- दोन्ही (a) व (b) बरोबर आहेत.
- कोणतेही बरोबर नाही

- 2) Which of the following sentence are **correct**?

- Natural resources are important to economic development in 21st century.
- Education and health development are essential in the development of human resources.

Answer Options :

- Only (a)
- Only (b)
- Both (a) and (b) are correct
- None is correct

- ३) वयोगट १५-३५ व्यक्तींमधील निरक्षरतेचे पूर्णतः उच्चाटन करण्यावर या पंचवार्षिक योजनेमध्ये भर दिला गेला.
- दूसरी पंचवार्षिक योजना (१९५६-१९६०)
 - आठवी पंचवार्षिक योजना (१९९२-१९९७)
 - पाचवी पंचवार्षिक योजना (१९७४-१९७९)
 - सातवी पंचवार्षिक योजना (१९८५-१९९०)
- 3) Complete eradication of illiteracy among the people in the age group 15 to 35 years was mainly focused in five year plan . .

- Second five year plan (1956 - 1960)
- Eighth five year plan (1992 - 1997)
- Fifth five year plan (1974 - 1979)
- Seventh five year plan (1985 - 1990)

- ४) २०११ च्या जनगणनेनुसार भारताच्या एकूण लोकसंख्येत शहरी लोकसंख्येची टक्केवारी किती आहे ?

- २७.७%
- ३१.१%
- ३५.४%
- ३६.५%

- 4) What is the percentage of Urban Population in total population in India (2011 Census)?

- 27.7%
- 31.1%
- 35.4%
- 36.5%

५) लोकसंख्येची नैसर्गिक वाढ मोजण्यासाठी पुढील घटक निर्धारक मानले जातात :

- a) जन्मदर b) मृत्यूदर c) स्थलांतर d) वरीलपैकी नाही

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (c) २) (b) आणि (c) ३) (a) आणि (b) ४) फक्त (d)

5) The following factors are considered determining the Natural Growth of the Population:

- a) Birth Rate b) Death Rate c) Migration d) None of the above

Answer Options :

- 1) (a) and (c) 2) (b) and (c) 3) (a) and (b) 4) Only (d)

६) भारतीय जनगणना २०११ नुसार खालील राज्यातील लिंग गुणोत्तर चढत्याक्रमाने लावा :

- a) हिमाचल प्रदेश b) राजस्थान c) बिहार d) त्रिपुरा e) पश्चिम बंगाल

पर्यायी उत्तरे :

- १) (c), (b), (e), (d), (a) २) (b), (c), (d), (a), (e) ३) (b), (c), (e), (a), (d) ४) (c), (b), (a), (d), (e)

6) Arrange the sex ratio of following states in ascending order according to Census 2011 in India.

- a) Himachal Pradesh b) Rajasthan c) Bihar d) Tripure e) West Bengal

Answer Options :

- 1) (c), (b), (e), (d), (a) 2) (b), (c), (d), (a), (e) 3) (b), (c), (e), (a), (d) 4) (c), (b), (a), (d), (e)

७) भारतात जन्मदर अधिक असण्याची खालीलपैकी कोणती कारणे आहेत?

- a) प्रत्येक व्यक्तीला विवाह करणे अनिवार्य. b) मुलीपेक्षा मुलाला जास्त महत्त्व
c) बालविवाहामुळे जननक्षम कालावधी दीर्घ असतो. d) साक्षरतेचे प्रमाण कमी आणि राहणीमानाचा निम्न दर्जा
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने बरोबर आहे/आहेत?

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) आणि (b) २) (b) आणि (d) ३) (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी नाही

7) Which of the following are reasons for higher birth rate in India?

- a) It is compulsory for every person to Marry.
b) More importance to a boy than girl.
c) Because of child marriages reproductive period is longer.
d) Low literacy rate and low living standard.

Which of the statement(s) given above is/are **correct**?

- 1) (a) and (b) 2) (b) and (d) 3) (b) and (c) 4) All of the above

८) लोकसंख्या वाढ आणि सामाजिक विकासासंबंधी थॉमस रॉबर्ट माल्थस यांनी १७९८ मध्ये खालीलपैकी कोणते विचार मांडले?

- a) लोकसंख्येचा आकार नियंत्रित ठेवण्यासाठी नैतिक संयम ठेवणे.
b) विवाहाच्या वयात वाढ.
c) लोकसंख्येत घट, दुष्काळ, पूर, भूकंप, उपासमार या कारणामुळे ही होते.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने चुकीचे आहे/आहेत?

- १) फक्त (a) २) (a) आणि (c) ३) (a), (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी नाही

8) Which of the following ideas was presented by Thomas Robert Malthus in 1798 on Population growth and Social development?

- a) Maintaining Moral restraint to control the size of the population.
- b) Increasing the are of Marriage
- c) The decline in population is due to drought, floods, earthquakes and starvation.

Which of the statement(s) given above is/are **incorrect**?

- 1) Only (a) 2) (a) and (c) 3) (a), (b) and (c) 4) None of the above

९) a) लोकसंख्येचा आकार आणि सामाजिक विकासाचा परस्पर संबंध आहे.
b) लोकसंख्या कमी असल्यास त्याचा सामाजिक विकासावर परिणाम होतो.
c) लोकसंख्या अधिक असल्यास ही त्याचा परिणाम सामाजिक विकासावर होतो.
d) लोकसंख्येचा आकार खूप जास्त किंवा खूप कमी असणे या दोन्ही बाबी सामाजिक विकासाला मारक ठरतात. वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

- १) (a) आणि (c) २) (a), (b) आणि (d) ३) (b), (c) आणि (d) ४) वरीलपैकी सर्व

9) a) The size of the population and social development are interrelated.
b) If population is low then it affects social development.
c) Even if the population is high, it affects social development.
d) Whether the size of the population is too high or too low, both are detrimental to social development.

Which of the statement(s) given above is/are **correct**?

- 1) (a) and (c) 2) (a), (b) and (d) 3) (b), (c) and (d) 4) All of the above

१०) मुलींचा जन्मदर वाढवणे, लिंग निवडीस प्रतिबंध करणे, मुलींच्या शिक्षणासाठी प्रोत्साहन करणे यासाठी खालीलपैकी कोणती योजना राबविण्यात येते ?

- १) बालसंगोपन योजना २) मनोधैर्य योजना
३) इंदिरा गांधी मातृत्व सहयोग योजना ४) माझी कन्या भाग्यश्री योजना

10) Which one of the following scheme is being implemented for increasing birth rate girls, prohibit sex selection and encourage girls for education?

- 1) Bal Sangopan Yojana 2) Manodhairya Yojana
3) Indira Gandhi Maternity Assistance Yojana 4) Mazi Kanya Bhagyshree Yojana

११) खालीलपैकी कोणते विधाने **योग्य** आहे/आहेत ?

- a) २०११ ची जनगणना ही सलग १५ वी व स्वातंत्र्यानंतरची ७ वी जनगणना होती.
- b) जनगणना कायदा १९४९ ला संमत करण्यात येवून भारताची पहिली जनगणना १९५१ मध्ये पार पडली.
- c) स्वातंत्र्यानंतर भोर समितीच्या शिफारशीनुसार जनगणनेची संपूर्ण जबाबदारी राज्यांनी घेतली.

पर्यायी उत्तरे :

- १) (a) २) (b) ३) (c) ४) वरीलपैकी सर्व

11) Which of the following statements is/are **correct**?

- a) The Census of 2011 is 15th consecutive census and 7th census after independence
- b) The Census law is approved in 1949 and the first census of India is conducted in 1951.
- c) After independence, the whole responsibility of census is taken by states as per Bhor Committee recommendations.

Answer Options :

- 1) (a) 2) (b) 3) (c) 4) All of the above

- १२) २०११ च्या जनगणनेनुसार शहरी भाग होण्यासाठी कमीत कमी प्रती चौ.कि.मी. लोकसंख्येची घनता किती असणे आवश्यक आहे?
- १) ३०० २) ३५० ३) ४०० ४) ४५०
- 12) According to 2011 census of India, What is minimum per square k.m. density of population required to be Urban area?
- 1) 300 2) 350 3) 400 4) 450
- १३) भारतातील लोकसंख्येचे स्वरूप खालीलप्रमाणे आहे :
- a) लिंग गुणोत्तर ९५४ आहे. b) सरासरी आयुर्मान ७१ वर्ष आहे.
c) निम्मी लोकसंख्या तरुण व उत्पानक्षम आहे. d) साक्षरता प्रमाण शहरी भागात व पुरुषांमध्ये अधिक.
पुढीलपैकी कोणता पर्याय **योग्य** आहे ?
- १) (a) आणि (c) २) (a) आणि (b) ३) (c) आणि (d) ४) (b) आणि (c)
- 13) Nature of Indian Population are as follows :
- a) Sex ratio is 954.
b) The average life expectancy is 71 years.
c) Half of the population is young and productive.
d) Literacy ratio is more in urban areas and male.
Which of the following options is **true**?
- 1) (a) and (c) 2) (a) and (b) 3) (c) and (d) 4) (b) and (c)
- १४) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेची वैशिष्ट्ये कोणती आहेत ?
- a) रोजगाराची अर्जाद्वारे मागणी b) बेकार भत्ता (काम उपलब्ध नसेल तर)
c) खर्चाची विभागणी d) शारीरिक श्रम अंतर्भूत नसलेला रोजगारही आश्वासित
पर्यायी उत्तरे :
- १) (a) आणि (b) २) (a), (b) आणि (d) ३) (a), (b) आणि (c) ४) सर्व पर्याय बरोबर आहेत
- 14) What are the features of Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme?
- a) Demand through employment application
b) Payment of the dole if work is not provided.
c) Cost Sharing
d) Employment involving no physical exercise also guaranteed.
- Answer Options :**
- 1) (a) and (b) 2) (a), (b) and (d) 3) (a), (b) and (c) 4) All options are correct
- १५) बेरोजगारी निश्चित करण्यासंबंधीची तीन आधारभूत तत्त्वे :
- a) व्यक्तीमध्ये काम करण्याची क्षमता असली पाहिजे. b) व्यक्तीला काम करण्याची इच्छा असली पाहिजे.
c) काम शोधण्यासाठी प्रयत्न केला पाहिजे. d) व्यक्तीला आपोआप काम मिळाले पाहिजे.
वरीलपैकी कोणते विधान/विधाने **चुकीचे** आहे/आहेत ?
- १) फक्त (c) २) फक्त (d) ३) (a), (b) आणि (c) ४) वरीलपैकी नाही
- 15) Three basic principles of determining unemployment :
- a) The person must have the ability to work b) The person must have a desire to work.
c) Efforts should be made to find work. d) The person should get the job automatically.
Which of the statement(s) given above is/are **incorrect**?
- 1) Only (c) 2) Only (d) 3) (a), (b) and (c) 4) None of the above

- १६) कोणत्या प्रयत्नांनी संरचनात्मक बेरोजगारी मोठ्या प्रमाणावर कमी होऊ शकते?
- पुर्न-प्रशिक्षण देऊन
 - नोकरीतील प्रशिक्षण
 - लोकांना व्यावसायिकदृष्ट्या लवचिक करणे
 - लोकांना वर्तमानातील रोजगार संरचना बदलण्यास प्रेरित करणे

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) आणि (d)
 - २) फक्त (a), (b) आणि (c)
 - ३) फक्त (d)
 - ४) वरीलपैकी सर्व
- 16) Structural unemployment can be reduced to great extent by :
- Providing retraining
 - On job training
 - Making people occupationally flexible
 - Motivating people to change existing employment structure

Answer Options :

- 1) (a) and (d) only
- 2) (a), (b) and (c) only
- 3) (d) only
- 4) All of the above

उत्तरे - (८) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र व कायदे

१) समाजकार्याच्या संबंधित समाजशास्त्र

१-४	२-४	३-४	४-१	५-४	६-४	७-४	८-३	९-३	१०-३
११-१	१२-२	१३-१	१४-१	१५-४	१६-३	१७-१	१८-४	१९-४	२०-४
२१-१	२२-१	२३-४	२४-४	२५-४	२६-२	२७-३	२८-४	२९-४	३०-४

२) समाजकार्याच्या संबंधित मानसशास्त्र / शिक्षणशास्त्र

१-२	२-३	३-४	४-४	५-२	६-३	७-४	८-३	९-४	१०-३
११-२	१२-२	१३-३	१४-३	१५-४	१६-३	१७-४	१८-४	१९-२	२०-२
२१-३	२२-१	२३-३	२४-४	२५-४	२६-३	२७-४	२८-४		

३) समाजकार्याच्या संबंधित अर्थशास्त्र

१-१	२-३	३-२	४-२	५-३	६-१	७-४	८-४	९-४	१०-४
११-१	१२-३	१३-३	१४-३	१५-२	१६-२				